

การใช้กัญชาในทางการแพทย์ vs การเปิดเสรีการใช้กัญชาเพื่อสันทนาการ

บทความ “ประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กัญชาในทางการแพทย์และการเปิดเสรีการใช้กัญชา” โดย ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และโซธิตา ภาวสุทธิพิศฐ์⁽¹⁾ มีได้ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ชัดเจนในบทความ เมื่อพิจารณาภูมิหลังและเหตุผล ผู้เขียนประสงค์ที่จะนำเสนอประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กัญชาในทางการแพทย์และการเปิดเสรีการใช้กัญชา ระเบียบวิธีศึกษา คือ การทบทวนวรรณกรรมจากบทความวิชาการ และแหล่งข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลบทความวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำกัญชามาใช้ในทางการแพทย์ รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพเป็นจำนวนมาก ไม่ต่ำกว่า 3 หมื่นบทความ โดยมีการนำเสนอประโยชน์และโทษของกัญชา รวมถึงผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ทั้งนี้ ข้อมูลทางวิชาการและการปรับปรุงกฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศมีพัฒนาการค่อนข้างรวดเร็ว

การนำเสนอเนื้อหาประเด็นหลัก 2 เรื่องคือ การนำกัญชามาใช้ในทางการแพทย์ กับการใช้กัญชาเพื่อการสันทนาการนั้น ควรมีแง่มุมในการศึกษาวิเคราะห์ที่ต่างกัน ผลการศึกษาของผู้เขียนที่อ้างอิงกรณีศึกษาประเทศแคนาดาในเชิงอัตราที่ 85⁽²⁾ กล่าวคือ มีทั้งการเปิดเสรีการใช้กัญชาเพื่อผ่อนคลาย กับการใช้ในทางการแพทย์นั้น อาจก่อให้เกิดความสับสนได้ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศนั้น การใช้คำว่า “เปิดเสรี” จะหมายถึงการใช้กัญชาเพื่อการสันทนาการ (recreational use) เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากการใช้กัญชาในทางการแพทย์ (medicinal use) อย่างสิ้นเชิง

ระบบกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นที่ยอมรับทางสากลแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ

1. การควบคุมยาเสพติดแบบเข้มงวดมากที่สุด (Prohibition/Zero Tolerance) เช่น การทำสงครามยาเสพติด การมีกฎหมายห้ามผลิต จำหน่าย เสพหรือใช้ยาเสพติดในแทบทุกกรณี มีบทลงโทษรุนแรงเป็นนโยบายของรัฐบาลสหรัฐในอดีต เป็นแนวคิดดั้งเดิมของสหประชาชาติที่พิสูจน์แล้วว่าล้มเหลว ไม่ประสบผลสำเร็จ

2. การทำให้ยาเสพติดเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization) ได้แก่ การใช้ยาเสพติดโดยเสรี โดยถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือมักจะเรียกว่า การเปิดเสรีการใช้กัญชาเพื่อสันทนาการ

3. Depenalization เป็นกรณีที่กำหนดให้การกระทำความผิดในคดียาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา แต่อาจไม่มีการลงโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความผิด เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น ชะลอการฟ้อง ไม่สั่งฟ้องคดี

4. การลดทอนความเป็นอาชญากรรม/ความผิดในคดียาเสพติด (Decriminalization) คือ การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษทางอาญา เช่น มาตรการทางปกครอง การป้องกันอันตราย การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction) มักเป็นกรณีการกระทำความผิดในคดียาเสพติดที่ไม่ใช่ความผิดรุนแรง หรือยาเสพติดนั้นมิได้ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรง

5. Drug Regulation เป็นการควบคุมจัดการยาเสพติด โดยอนุญาตให้มีการใช้ยาเสพติดในทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย โดยมีมาตรการการกำกับดูแลโดยภาครัฐ

การนำเสนอผลการศึกษาในบทความนี้ จึงไม่ควรนำประเด็นการเปิดเสรีกับการใช้กัญชาในทางการแพทย์มาเขียนในบทความเดียวกัน เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนได้ว่าการใช้กัญชาในกรณีใดที่เป็นโทษต่อผู้ป่วยหรือผู้ใช้ทั่วไปที่มีผู้ป่วย

สำหรับการอ้างอิงถึงการศึกษาผลกระทบของกัญชาขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 2016 ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นการนำเสนอเฉพาะผลเสียหรือโทษของกัญชาซึ่งก็ไม่แตกต่างจากข้อมูลของหน่วยงานของไทยที่มักจะนำเสนอเฉพาะผลเสียของกัญชา อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ คณะกรรมการด้านยาเสพติดขององค์การอนามัยโลกชื่อ WHO Expert Committee on Drug Dependence ได้เริ่มศึกษาประโยชน์ของกัญชาและสารสำคัญอย่างเป็นระบบ และเมื่อเดือนมิถุนายน 2018 ได้มีการเสนอรายงานประโยชน์ของกัญชา และเสนอให้นำ cannabidiol (CBD) ออกจากบัญชียาเสพติดตามกฎหมายยาเสพติดระหว่างประเทศ

พัฒนาการด้านกฎหมายยาเสพติดที่สำคัญของไทยเกี่ยวกับการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ก็คือ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 “พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562” มีผลใช้บังคับ โดยเป็นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สามารถนำสารสกัดจากกัญชาและพืชกระท่อมมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ รวมถึงให้ศึกษาวิจัยในมนุษย์ได้ เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติห้ามนำกัญชาและพืชกระท่อมซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 มาใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยหรือนำไปใช้

ประโยชน์ในทางการแพทย์ทุกกรณี ทำให้ผู้ป่วยคนไทยเสียโอกาสที่จะได้รับการรักษาจากพืชเสพติดอย่างกัญชาและพืชกระท่อม นักวิจัย สถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านสุขภาพของไทยไม่สามารถยื่นจดสิทธิบัตรเกี่ยวกับกัญชาได้ เพราะไม่สามารถทำการวิจัยในมนุษย์เนื่องจากมีปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ในการขออนุญาตศึกษาวิจัยกัญชา จนเมื่อเกิดกระแสกดดันจากสังคมที่ต้องการให้ภาครัฐอนุญาตให้นำกัญชามาใช้ในทางการแพทย์ จึงทำให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบกฎหมายยาเสพติดฉบับนี้ ต้องขยับตัวในเรื่องนี้ ในขณะที่ต่างประเทศมีกฎหมายอนุญาตให้นำกัญชามาใช้รักษาผู้ป่วยได้มานานเกือบ 20 ปีแล้ว และบริษัทยาต่างชาติก็ได้พยายามยื่นขอจดสิทธิบัตรเกี่ยวกับกัญชาในหลายประเทศรวมถึงในประเทศไทยด้วย

ไพศาล ลิ้มสถิตย์

กรรมการประจำกองบรรณาธิการ
วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข

References

1. Suphanchaimat R, Pavasuthipaisit C. Potential benefits and risks from medicalisation and legalisation of cannabis. *Journal of Health Systems Research* 2018;12(1):71-94. (in Thai)
2. Hajizadeh M. Legalizing and regulating marijuana in Canada: review of potential economic, social, and health impacts. *International Journal of Health Policy and Management* 2016;5(8):453-6.